

Křelov-Břuchotín (k. ú. Křelov, okr. Olomouc)**„Sedmiměřičná“.**

Středohradištní období (RS3). Pohřebiště. Plošný odkryv. Záchranný výzkum. Uložení nálezu: Archeologické centrum Olomouc, p. o.

Lokalizace: WGS-84: 49.6089417N, 17.1899972E; 49.6082889N, 17.1909444E; 49.6080667N, 17.1903417E; 49.6087056N, 17.1895722E

Lokalita Křelov – „Sedmiměřičná“ se nachází na ploše chybějícího úseku dálnice D35 u Olomouce. Oficiální název stavby, během níž byly archeologické objekty nalezeny, zní „D35 3508.2 Křelov – Slavonín, 2. etapa“. Archeologické objekty se nachází v rovinatém terénu téměř u paty mírného návrší s kótou 286 m n. m. Poloha se vyznačuje dalekým výhledem do nivy řeky Moravy s městem Olomouc. Zhruba 200 m východně se nachází Fort XVII Křelov. Nadmořská výška v místě nálezu je 270–271 m.

Na podzim roku 2023 zde byl prozkoumán ojedinělý pohřební areál se čtyřmi horizonty pohřbívání. Nejstarší horizont představuje 17 kostrových hrobů ze závěru eneolitu, původně alespoň část z nich pravděpodobně pod mohylami, náležejících kultuře se šňůrovou keramikou (Vránová 2024a).

Další fáze pohřbívání spadá do laténského období. Podařilo se nám zachytit sedm žárových hrobů z 3. století př. n. l. Pracujeme s hypotézou, že Keltové zde využili starší pohřební okrsek s viditelnými mohylami, přičemž čtvercové žlábký by mohly spadat do tohoto období (Vránová 2024b).

Na jižním okraji pohřebního areálu byl prozkoumán poměrně unikátní germánský bojovnícký kostrový hrob z 3. století n. l. (Vránová 2024c).

Posledních šest kostrových hrobů je datováno do střední doby hradištní. Všechny se nachází v blízkosti eneolitického hrobu se dvěma žlábký a některé z nich tyto žlábký porušují. Hroby mají orientaci Z–V: některé obsahují jen velmi špatně dochované kosterní pozůstatky, jinde se nedochovaly vůbec. Hrobová výbava je poměrně jednoduchá (keramická nádoba, železný gombík, železný nožík, jednoduchá bronzová náušnice z okruhu podunajského šperku).

Literatura

Vránová, V. 2024a: Křelov-Břuchotín (k. ú. Křelov, okr. Olomouc).

Přehled výzkumů 65(1), 194.

Vránová, V. 2024b: Křelov-Břuchotín (k. ú. Křelov, okr. Olomouc).

Přehled výzkumů 65(1), 226.

Vránová, V. 2024c: Křelov-Břuchotín (k. ú. Křelov, okr. Olomouc).

Přehled výzkumů 65(1), 235.

Summary

A rescue archaeological excavation conducted at the Křelov – ‘Sedmiměřičná’ site (Křelov cadastral area, Olomouc District) in 2023 uncovered a burial ground with four burial horizons. Seventeen graves from the Corded Ware culture, seven cremation graves from the La Tène period, one inhumation Germanic grave from the 3rd century AD and six inhumation graves from the Early Middle Ages (9th–10th centuries) were examined. The early medieval graves are oriented east-west and contain simple grave goods: a ceramic vessel, an iron spherical hollow button (gombík), a knife and a simple bronze earring.

Vendula Vránová

Křtiny (okr. Blansko)**„Viligrunt“/„Velegrunt“, parc. č. 926/1.**

Novověk – industriální období. Milířiště. Vizualní/geodetický průzkum. Uložení nálezu: bez nálezů.

Lokalizace: WGS-84: 49.3038558N, 16.7508439E

Na přelomu let 2023/2024 došlo k terénnímu průzkumu objektů vytipovaných na mapě leteckého laserového snímkování krajiny v lesní trati „Viligrunt“/„Velegrunt“ severně od obce Křtiny (Pavloň 2024). Mezi nimi bylo identifikováno 10 milířišť o průměru plošiny 5–8 m s vrstvou mourem promíšené hlíny s pozůstatky uhlíků o velikosti až několika centimetrů. Byly provedeny vrty pedologickou tyčí k ověření přítomnosti a mocnosti uhlíkaté vrstvy; další uhlíky byly nalezeny díky narušení milířišť lesní zvěří. Až na jeden případ se objekty vyznačují záhrabem do svahu a odvalem pod milířištěm, čímž vznikla pracovní plocha pro stavbu milíře. Dle informací od místních obyvatel docházelo v minulosti k porušování vrstev tmavší hlíny i níže v údolí v prostoru louky a zahrádkářské kolonie, což by mohlo i zde indikovat existenci dalších milířišť (Bobek et al. 2021).

Literatura

Bobek, P., Brejcha, R., Dejmal, M., Houška, J., Johanis, H., John, J.,

Příbylová, M., Sedláčková, L., Suchánková, S., Szabó, P.,

Šmík, J. 2021: Uhlířství a jeho archeologické doklady –

historicko-archeologický pohled na provozování řemesla.

Archeologia technica 32, 31–56.

Pavloň, T. 2024: *Viligrunt, povrchový průzkum milířišť*. Rkp. nálezové

zprávy M-TX-202400060 [cit. 2024-03-09]. Uloženo: Archiv

nálezových zpráv Archeologického ústavu AV ČR, Brno, v. v. i.

Dostupné také z: Digitální archiv Archeologické mapy České

republiky <https://digiarchiv.aiscr.cz/id/M-TX-202400060>.

Summary

A survey of charcoal piles identified on the map from aerial laser scanning in the forest track ‘Viligrunt’/‘Velegrunt’ (Křtiny cadastral area, Blansko District) yielded ten modern-period charcoal piles.

Tomáš Pavloň

Lednice (k. ú. Lednice na Moravě, okr. Břeclav)**Ul. Slováká, parc. č. 60/1, 60/2.**

Novověk, středověk. Vesnice/městečko, park. Skupina/síť sond.

Záchranný výzkum. Uložení nálezu: Národní památkový ústav, územní odborné pracoviště v Brně.

Lokalizace: WGS-84: 48.7985969N, 16.8118344E

V listopadu 2023 provedla Archaiia Brno z. ú společně s Národním památkovým ústavem, územní odborné pracoviště Brno, celkem šest drobných zjišťovacích sond v areálu zámeckého zahradnictví v Lednici. Sondy měly za cíl ověřit dochování a povahu archeologických terénů v místech zamýšlené rekonstrukce (obr. 58).

V rámci sondy S1/2023 byly pod recentními navážkami zachyceny sídlištní situace (vrstvy, kúlové jamky) datovatelné již do 16. století, ovšem většina situací pocházela až z 18. a 19. století. Sondy S2/2023 a S3/2023 se nacházely v prostoru severozápadně od dnešního zahradnictví; až do hloubky 1,8 m v nich byly zachyceny pouze recentní navážky. Celý prostor asi původně náležel

Obr. 58. Lednice. Státní zámek Lednice, zámecké zahradnictví. Lokalizace zkoumaných sond. Autor Archaia Brno z. ú.

Fig. 58. Lednice. State Chateau Lednice, chateau's garden shop. Location of test pits. Author Archaia Brno.

k níže položené nivě řeky Dyje a byl uměle dorovnávan v 2. polovině 20. století. Sonda S4/2024 v jižní části zahradnictví doložila, že archeologické terény se zde nacházejí již bezprostředně pod dnešním povrchem. Nejstarší zjištěnou aktivitou byl relikt pece s předpecní jámou. Pec měla minimálně dvě fáze a snad ji můžeme považovat za potravinářskou. Dle nálezů ze zasypu pece ji lze datovat do 13. století, zřejmě již do jeho první poloviny. Mladší stopy lidské aktivity v podobě jam a jedné podezdívky pak spadají až do novověku, převážně do 19. století. V sondě S5/2023 byla bezprostředně pod drnem zachycena cihelná dlažba, patrně z 19. století; níže pak sloupová jáma z 15. století. Ostatní nálezy jsou pravěkého stáří. Poslední sonda S6/2023 doložila existenci zdi, snad náležející historickému provozu zahradnictví (relikt skleníku, pařeniště?) s příslušně starými nálezy z 19. století.

Je obecně známým faktem, že v poslední čtvrtině 19. století nechal Jan Josef II. z Lichtenštejnu vykoupit velkou část původního jádra vesnice Lednice pro rozšíření zahrady (Novák 2004, 434). Provedené archeologické výzkumy doložily relikty po této vesnici existující od 13. do 19. století. Následné zachycené aktivity již souvisejí s provozem zámeckého zahradnictví, které bylo umístěno do rohu nově vzniklé zahrady.

Literatura

Novák, Z. 2004: Zámecká zahrada. In: E. Kordiovský a kol.: *Městečko Lednice*. Knižnice Jižní Moravy 34. Lednice: Muzejní a vlastivědná společnost, 416–437.

Summary

An archaeological test pitting conducted in Lednice (Lednice na Moravě cadastral area, Břeclav District) revealed remnants of a demolished part of the village dating from the 13th to the 19th centuries (Fig. 58). Activities related to the chateau's gardening in the 19th century were also documented.

Miroslav Dejmal

Lešany (k. ú. Lešany u Prostějova, okr. Prostějov)

Intravilán obce, parc. č. 297/3, 297/4, 297/11, 297/12.

Mladohradištní období (RS4). Sídliště. Plošný odkryv. Záchranný výzkum. Uložení nálezů: Muzeum a galerie v Prostějově, p. o.

Lokalizace: S-JTSK: -564517.57, -1130422.42

Od února 2022 do ledna 2023 probíhal záchranný archeologický výzkum realizovaný prostějovským pracovištěm Ústavu archeologické památkové péče Brno, v. v. i., v souvislosti s výstavbou souboru osmi rodinných domů a k nim příslušejících inženýrských sítí v Lešanech, okr. Prostějov. Byly odkryty, prozkoumány a zdokumentovány celkem tři desítky terénních archeologických situací (obr. 59). Ty poukazují na opakované osídlení stavbou dotčeného místa, a to již od 6. tisíciletí před

Obr. 59. Lešany. Archeologické situace na ploše jednoho z budoucích rodinných domů. Foto M. Popelka.

Fig. 59. Lešany. Archaeological contexts at the construction site of one of the houses. Photo by M. Popelka.